

הזירה הפלסטינית – שקט בלב הסערה

שלמה ברום

מבוא

המשבר השלטוני, האירועים המהפכניים והמחאות ההמוניות עברו ממדינה ערבית אחת לאחרת והתפשטו כמו אש בשדה קוצים, וברשות הפלסטינית מתקיים אי של שקט יחסי. תופעה זו נראית מוזרה נוכח התחזיות השכיחות והקודרות בדבר חולשתו של השלטון הנוכחי ברשות הפלסטינית ואי-יכולתו לשרוד לאורך ימים. תחזיות אלו אף התגברו בעקבות "אל-ג'זירה-ליקס" – ההדלפות של מסמכים פלסטיניים בנושאי המשא ומתן בין ישראל לפלסטינים ויחסי הרשות עם הקהילה הבינלאומית – שנוצלו בידי אל-ג'זירה ואחרים להתקפות פרועות על הרשות הפלסטינית. מטרת המאמר לעמוד על הסיבות לשקט היחסי בזירה הפלסטינית ולבדוק האם אפשר להסיק מכך מסקנות בנוגע לתהליך המדיני הישראלי-פלסטיני.

ההערכות על חולשת הרשות הפלסטינית

ההערכות בדבר חולשתה של הרשות הפלסטינית התבססו על כמה רכיבים:

1. הפיצול הפוליטי בין המחנה של מפלגת הפתח והגורמים הפוליטיים האחרים הקרובים לה ששולטים בגדה המערבית לבין חמאס השולטת ברצועת עזה והערכות שונות על עוצמתה היחסית של חמאס לעומת הפתח.
2. בעיות של לגיטימציה של השלטון ברשות הפלסטינית – אמנם מחמוד עבאס, נשיא הרשות הפלסטינית, נבחר בבחירות דמוקרטיות וחופשיות, אולם הוא סיים את תקופת הכהונה שלו, והרשות הפלסטינית לא קיימה את הבחירות לנשיאות ולפרלמנט בעקבות הפיצול בין הגדה המערבית לעזה. בפרלמנט עצמו יש בעקבות הבחירות האחרונות רוב לחמאס ולכן הוא אינו מתפקד מאז הפיצול. מסיבות אלו יש בסיס לטענה, שהשלטון הנוכחי ברשות הפלסטינית לא נבחר בבחירות דמוקרטיות והוא משטר דיקטטורי, המתבסס על מנגנוני הביטחון כמו במדינות ערב האחרות, שבהן הציבור מתקומם נגד המשטרים.

שלמה ברום הוא חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי.

3. מצבה של מפלגת הפתח – אף-על-פי שסקרים אמינים הנעשים ברשות הפלסטינית מצביעים על תמיכה גדולה יותר בפתח מאשר בחמאס,¹ ובסך הכול על מגמה של עלייה בתמיכה בפתח וירידה בתמיכה בחמאס, המפלגה אינה במצב טוב עקב יריבויות פנימיות וחוסר ארגון. עבאס החליט בשנה שעברה לקיים בחירות מוניציפליות כאמצעי להתחיל להשיג מחדש לגיטימציה שלטונית, אבל הבחירות בוטלו משום החשש בפתח מפני תבוסה על אף התמיכה של הצבור בגלל הבעיות הפנימיות במפלגה וחוסר הארגון.

4. המבוי הסתום בתהליך המדיני – מאז תחילת תהליך אוסלו המחנה הפוליטי במנהיגות הפתח אשר שולט בגדה מקושר בתודעת הציבור הפלסטיני לתהליך המדיני עם ישראל. המבוי הסתום בתהליך המדיני גורם למחנה זה להישאר בלי סדר יום מדיני, והדבר מאיים על התמיכה בפתח בקרב הציבור הפלסטיני. אם מסקנת הציבור הפלסטיני היא שהתהליך המדיני הגיע לקצו והאלטרנטיבה היא חזרה למאבק אלים, אזי לפי התפיסה הפלסטינית, במאבק כזה עדיפה חמאס מהפתח, ואין סיבה לתמוך בפתח.

לפיכך אין זה מפתיע שההערכות השכיחות בתקשורת הישראלית והמערבית היו שההדלפות באל-ג'זירה יפגעו פגיעה פוליטית קשה ברשות הפלסטינית, אולם זה לא קרה. היו באמצעי התקשורת הפלסטיניים כמה התקפות על הרשות הפלסטינית בשל מה שנחשב ל"ויתוריה הגדולים" במשא ומתן, אבל אלה לא חרגו מההתקפות הרגילות של גורמי האופוזיציה הפוליטית לפתח ובראשם החמאס. ברחוב הפלסטיני לא הייתה התרגשות מיוחדת והניסיונות לארגן הפגנות על רקע זה נגד הרשות לא צלחו. לעומת זאת הצליח הפתח לארגן הפגנות נגד אל-ג'זירה וה"ספין" שניסה ערוץ הטלוויזיה להוביל. אפשר להסביר את התגובה החלשה הזאת בכך שבעצם לא היו בהדלפות אלו דברים חדשים של ממש. הן רק הוסיפו צבע לדברים שהיו כבר ידועים לכל פלסטיני בעל מודעות פוליטית הקשוב לאמצעי התקשורת. ייתכן שתגובה זו הייתה צריכה לעורר ספקות בתקפות הטענות בדבר החולשה הפוליטית המופלגת של הרשות הפלסטינית.

הסבות לשקט בגדה המערבית

משהחלה הסערה בעולם הערבי הסתמנו ניסיונות להתחיל תהליך דומה ברשות הפלסטינית תוך שימוש באותן רשתות חברתיות, אולם הגל הזה פסח בינתיים על הרשות הפלסטינית. התגובות ברחוב הפלסטיני מתונות מאוד אף שסקרי דעת הקהל מצביעים על תמיכה גדולה של הרחוב הפלסטיני בזרמים המהפכניים בעולם הערבי.² גם ברשות הפלסטינית בגדה המערבית וגם ברצועת עזה היו ניסיונות לארגן הפגנות נגד שתי הממשלות, של הרשות ושל החמאס, אולם הם נכשלו במידה רבה. עד כה היו בשני האזורים כמה הפגנות מועטות משתתפים, והן לא צברו

תנופה. הכישלון בהנעת ההפגנות בגדה המערבית היה בולט במיוחד נוכח תגובות השלטון ברשות הפלסטינית לאירועים בעולם הערבי. מבחינת הרשות, תמיכת המשטר המצרי, המשטר הירדני והמשטר הסעודי הייתה בעלת חשיבות עליונה, ולכן הם לא יכלו אלא להביע תמיכה במשטרים הקיימים. הם לא יכלו לשחק את המשחק של הבעת הזדהות עם ההמונים הערביים ושאיפותיהם לדמוקרטיזציה מתוך תקווה שזה יעזור להם לעבור את הגל הזה בשלום. בהתנהגות זו היה לכאורה פוטנציאל לעורר את זעמו של הרחוב הפלסטיני, אבל הדבר לא קרה.

אפשר להצביע על כמה וכמה סיבות להסברת התנהגות זו של הרחוב הפלסטיני:

1. למרות הטענות על העדר דמוקרטיה ועל דיכוי בידי מנגנוני הביטחון, עדיין קיימת ברשות הפלסטינית אווירה פתוחה יותר מזו שבמדינות אחרות בעולם הערבי. אנשים לא נרדפים בדרך כלל על הבעת דעות ועל התארגנות פוליטית. החריג היחיד הוא החמאס, שיכול להתלונן על דיכוי פוליטי ועל הפעלת מנגנוני הביטחון נגדו, אבל ידי החמאס אינן נקיות משום שהוא נוקט את אותן שיטות נגד הפתח ברצועת עזה.

2. לסערה בעולם הערבי יש גם רקע חברתי-כלכלי; בעיות כלכליות קשות, גידול באי-השוויון בחלוקת ההכנסות בצד שחיתות קשה והטבות מופלגות למקורבים לשלטון. גם כאשר נרשם גידול מרשים בהכנסה הלאומית כפי שהיה במצרים בשנים האחרונות, מרבית האוכלוסייה לא חשה בכך משום שדבר לא זלג לשכבות הרחבות של האוכלוסייה, ואלה נותרו סובלות מאבטלה קשה ומרמת חיים נמוכה מאוד. לא הייתה שום תחושה של שיפור אפשרי ואופק שאפשר לשאוף אליו. התפיסה הכללית הייתה, שהממשל ומוסדותיו משרתים רק את האינטרסים של אליטה שלטונית צרה ומושחתת. ברשות הפלסטינית לעומת זאת יש בשנים האחרונות שיפור ניכר במצב הכלכלי, ושיפור זה מורגש בשכבות רחבות ובא לידי ביטוי בעיקר בירידה בשיעור האבטלה.³ הזינוק הכלכלי נבע מהתייצבות המצב הביטחוני וריכוך המגבלות על חופש התנועה שמטיל צה"ל בגדה המערבית. בשנות האינתיפאדה ירדה הפעילות הכלכלית לרמה נמוכה מאוד ולכן היה קל להשיג גידול מרשים בזמן קצר בשעה שהמשק הפלסטיני חזר לתפקוד תקין יותר.

3. בשנים האחרונות יש שיפור מתמיד בתפקודה של הממשלה הפלסטינית. היא מבצעת תוכנית שאפתנית של "בניית מדינה" ומוסדותיה בניצוחו של ראש הממשלה סלאם פיאד ובהנהגתו של עבאס. רמת השחיתות ירדה ירידה דרמטית. יש יותר שקיפות ותחושה שהממשלה משרתת את האזרחים ולא רק את האינטרסים של האליטה השלטונית.

4. הציבור הפלסטיני בכללו אינו פתוח ליוזמות שישבשו את אורח החיים התקין. הוא עייף לאחר שנים ארוכות של האינתיפאדה השנייה, שבהן לא ניתן היה לנהל חיים תקינים, והמציאות הפלסטינית הרגילה הייתה של סבל מתמשך. אין לפלסטינים רצון לחזור למציאות של אלימות, אנרכיה ועוני מרוד.
 5. אחד התחומים שבהם נחל הפרויקט של בניית מוסדות את ההצלחה הגדולה ביותר הוא התחום הביטחוני. הרשות הפלסטינית בסיוע שחקנים בינלאומיים מרכזיים (ארצות הברית והאיחוד האירופי) ואזוריים (בעיקר ירדן ובמידה מסוימת מצרים) הצליחה לבצע רפורמה מקיפה בגופי הביטחון ולבנות יכולות ביטחוניות טובות שבעקבותיהן נפסקה האנרכיה. יש חוק וסדר ברחובות, והמשטרה הפלסטינית מודעת לצורך לשרת את האזרחים. היכולות האלו ושיתוף הפעולה עם ישראל גם אפשרו לחסל כמעט לגמרי את התשתית הצבאית של החמאס בגדה המערבית, והתשתית האזרחית והפוליטית של הארגון נפגעה קשות, ולכן גם נפגעה יכולתו לארגן התקוממות נגד השלטון בגדה.
 6. בעיני הפלסטינים המציאות שבה הם חיים היא מציאות של כיבוש. האויב האמיתי הוא ישראל ולא הממשלה שלהם, ולכן אין טעם רב בהפניית הזעם כלפי ממשלתם. לכל היותר אפשר להאשים את הממשלה בשיתוף פעולה עם האויב, ישראל. טענות כאלו יכולה הממשלה הפלסטינית להפריך על-ידי הצגת מדיניות תקיפה כלפי ישראל והפניית תחושות הטינה לעבר ישראל, דבר שאינו קשה במציאות של מבוי סתום מדיני.
 7. חמאס מתקשה לנצל את הסערה בעולם הערבי להסתת הציבור הפלסטיני נגד הרשות הפלסטינית גם משום שהארגון נמצא במצב דומה לזה של הרשות. הממשלה ברצועת עזה היא ממשלת חמאס. גם לה יש בעיה של לגיטימציה בשל אי-קיומן של בחירות חדשות, וגם שלטונה ברצועה הוא דיקטטורי ונסמך על מנגנוני הביטחון שלה.
- יחד עם הסיבות האסטרטגיות האלו משכילה הרשות הפלסטינית עד כה לנהל טקטית היטב את המשברים שהיא עוברת. המשבר הראשון הוא המבוי הסתום בתהליך המדיני. בניהול משבר זה פעלו לטובת ההנהגה הפלסטינית כמה גורמים. ראשית, מלכתחילה הציבור הפלסטיני נטול אשליות ולא האמין שהתהליך המדיני עם ממשלת נתניהו יוביל לתוצאות חיוביות כלשהן. כאשר אין ציפיות לא מתקיים האפקט של תסכול הנובע מאכזבה. שנית, הציבור הפלסטיני ברובו הגדול אינו רוצה כאמור לחזור למציאות של אלימות, ולכן החזרה לדרך הפעולה של מאבק מזוין עם ישראל נדחית בשלב הזה. ההנהגה הפלסטינית השכילה לנצל עובדות אלה בנקיטת דרכי פעולה חלופיות שאינן אלימות. הדרך הראשונה היא פעולה בזירה הבינלאומית בתקווה שהצלחות בזירה הזאת ישמשו תחליף מסוים להעדר

היכולת להתקדם בתהליך עם ישראל. כך למשל הפלסטינים מנסים להשיג הכרה בינלאומית נרחבת במדינה פלסטינית בגבולות 1967, ושוקלים פניות למוסדות בינלאומיים, כמו הפנייה למועצת הביטחון בנושא גינוי ההתנחלויות. מטרתה של מדיניות זו – לחץ על ישראל, אבל יש לה כנראה גם שיקולים פנים-פלסטיניים, ועומד מאחוריה הצורך להפגין פעלתנות הנושאת פרי מדיני. דרך פעולה אחרת היא של מאבק ציבורי לא מזוין בכיבוש באמצעות הפגנות בסגנון ההפגנות נגד גדר ההפרדה או ההפגנות נגד ההתנחלות בשכונות הערביות בירושלים. לדרך פעולה זו יש הצלחה מוגבלת בשל רתיעת הציבור הרחב משיבוש אורח החיים שלו, אבל היא מוצא טוב לכל מי שרוצה בכל זאת להיות מעורב בפעילות נגד הכבוש הישראלי. המשבר השני הוא משבר ההדלפות באל-ג'זירה. גם במקרה זה ניהלו הפלסטינים היטב את המשבר. הם לא נכנעו ללחצים ולא התנצלו על ה"ויתורים" לכאורה. במקום זה הם ניהלו מתקפת נגד אפקטיבית נגד אל-ג'זירה. הפתח אף הפגין יכולת ארגונית לא מבוטלת בהצליחו לארגן הפגנות נגד אל-ג'זירה, ואלה האפילו על הניסיונות הכושלים לארגן הפגנות נגד הרשות. לכאורה ננקט גם צעד רציני בהתפטרות צאיב עריקאת, ראש מחלקת המשא ומתן, בעקבות אחריות מחלקתו להדלפות, אבל גם זה היה צעד של "כאילו", ועריקאת ממשיך למלא את אותם התפקידים רק בלי התואר הקודם.

המשבר השלישי והקשה מכולם הוא הסערה שפרצה בעולם הערבי, סערה שעדיין מתחוללת, סופה אינו ידוע ויש לה פוטנציאל ליצור שינויים אסטרטגיים עמוקים. במקרה זה יכלה המנהיגות הפלסטינית לנצל לטובתה את היכולת להפנות תסכולים של הציבור לכיוונים אחרים. גם כאן באה לידי ביטוי היכולת הארגונית המשופרת של הפתח. הרשות אפשרה הפגנות, אבל דאגה לכך שהפתח ישתלט על ההפגנות ויפנה אותן לכיוונים הרצויים. חלק מההפגנות היו נגד הכיבוש הישראלי וביטויים מסוימים של התנהגותו. כך למשל ההפגנה הגדולה ביותר ביום שישי, ה-25 בפברואר 2011, שהייתה חלק מניסיון להפוך יום זה ל"יום זעם" נגד הרשות, הייתה בפועל הפגנה בחברון נגד המגבלות שיישראל מטילה על הפלסטינים באזור 2H, האזור שתחת שליטתה בחברון. הפגנות אחרות היו נגד הוטו שהטילה ארצות הברית במועצת הביטחון בעניין הצעת ההחלטה המגנה את ההתנחלויות. כן השתמשה הרשות בכך שדעת הקהל הפלסטינית תומכת בפיוס בין הפתח לחמאס כדי להפוך חלק מההפגנות להפגנות תמיכה בפיוס כזה. כך למשל ההפגנות ב-15 במרס היו כולן נגד הפיצול בין הפתח לחמאס, ובפועל ההפגנה בעזה הייתה גדולה יותר וגם פוזרה בכוח בידי מנגנוני הביטחון של החמאס. הדימוי שנוצר בעקבות זה ולפיו ההתרסה העממית היא בעיקרה כלפי החמאס, הנתפס כגורם עיקרי לפילוג, טוב להנהגה הפלסטינית בגדה.

מנהיגי הרשות הפלסטינית, שהיו מודאגים מהאפשרות שגל המחאה יפגע בהם, נקטו עוד צעדים לקדם את הרעה האפשרית. עבאס קידם את פני האפשרות שתעלה דרישה לדמוקרטיזציה בקבעו מועד חדש לבחירות המוניציפליות ובהצהרה שבכוונתו לקיים גם בחירות לנשיאות ולפרלמנט עד ספטמבר השנה. לאחר שנוכחה ההנהגה הפלסטינית לדעת כי השד אינו נורא כל כך השתנה הטון. בהצהרות האחרונות שלו הציב עבאס תנאים שמשמעותם היא שהבחירות ברובן לא יתקיימו. הוא הודיע שהבחירות לנשיאות ולפרלמנט לא יתקיימו אם לא יהיה אפשר לקיימן גם בירושלים וברצועת עזה. נראה שהוא יכול לסמוך גם על ממשלת ישראל וגם על ממשלת החמאס שהבחירות לא יתקיימו באזורים הללו. סלאם פיאל, לעומת זאת, הציג, מתוך מודעות לפופולריות של רעיון האיחוד, תוכנית לאיחוד מחדש של הגדה המערבית ורצועת עזה בראשות ממשלה משותפת, אבל כל אחד מהצדדים הפוליטיים ישמור על שליטתו באזור שהוא שולט בו בהווה. גם עבאס הכריז בעקבות הפגנות ה־15 במארס שהוא מוכן לצאת לעזה לדון בסיום הפיצול. נראה שגם לתוכניות אלו אין סיכויים רבים נוכח תגובת חמאס שדחה נחרצות את תוכנית פיאל. לפי ראיית חמאס, ההתפתחויות בעולם הערבי משחקות לטובתו ולכן אין לתנועה עניין בפיוס עם הפתח, ואילו הפתח אינו מוכן לתת לחמאס דריסת רגל אמיתית באש"ף.

מסקנות

יציבותה של הרשות הפלסטינית בתנאי משבר ותפקודה צריכים להעלות מחשבות בישראל, האם אין לכך השלכות על היכולת לנהל עם ההנהגה הפלסטינית הנוכחית משא ומתן שיביא לידי הסדר הסכסוך הישראלי-פלסטיני. החשיבה המקובלת בישראל היא, שלא היה אפשר להגיע להסכם עם יאסר ערפאת משום שהוא לא רצה בו, והיו לו כוונות זדוניות כלפי ישראל, ואילו עתה אי-אפשר להגיע להסדר עם עבאס משום שאין לו יכולת. הוא נחשב חלש מדי. מצבי המשבר האחרונים הוכיחו את עוצמתה של הרשות הפלסטינית ואת יכולתם של מנהיגיה – וכל אלה בלי להמעיט ממשקלם של גורמי החולשה שהוצגו לעיל.

יכולה לעלות גם הטענה, שיציבותה של הממשלה הפלסטינית הנוכחית נובעת מהעדר תהליך מדיני. אין היא צריכה להתמודד עם החלטות שאין עליהן קונסנזוס בציבור הפלסטיני. זוהי טענה בעייתית מכמה סיבות. ראשית, משום שההנהגה הפלסטינית מותקפת פוליטית בעיקר על כישלונה בהשגת הסכם עם ישראל והימנעותה מפנייה לחלופה של מאבק מזוין. שנית, ספק אם ההנהגה הפלסטינית צריכה להיות מוטרת מהיכולת של חמאס לנצל נגדה התקדמות להסכם במצב החולשה של חמאס בגדה. שלישית, אם טענה זו נכונה מדוע הסכים עבאס במהלך המשא ומתן עם ממשלת אולמרט להציג עמדות שבראית האופוזיציה הפלסטינית

גובלות בבגידה, ומדוע הסכים לעשות זאת גם מול ממשלת נתניהו והעביר מסמך עם פירוט העמדות הפלסטיניות על בסיס המשא ומתן עם אולמרט. הוא ביקש להתחיל את המשא ומתן עם ממשלת נתניהו בהצגה דומה של עמדות ישראל אולם הצעה זו נתקלה בסירוב של ישראל.

בטענה זו גם יש התעלמות מכך שהצעדים המדיניים בזירה הבינלאומית שהפלסטינים נוקטים בהם לקראת ספטמבר 2011, יש בהם סיכונים רבים להנהגה הפלסטינית. מועד זה נקבע משום שזה מועד הסיום של תוכנית בניין המדינה של סלאם פי'אד, וזה מועד סיום השנתיים שלאחריהם, לפי הצהרות הממשל האמריקני, צריכה לקום המדינה הפלסטינית. גם אם נניח שבתאריך זה תתקבל החלטה בעצרת הכללית של האו"ם בתמיכה של רוב גדול על הקמת מדינה פלסטינית, המציאות בשטח לא תשתנה ככל הנראה. הדבר יכול לגרום אכזבה רבה בקרב הפלסטינים, וזו תופנה כלפי עבאס ושותפיו להנהגה. מבחינה זו, האיום שהפעולה הפלסטינית בזירה הבינלאומית מגלמת מועיל בינתיים להנהגה הפלסטינית משום שהוא מפעיל לחץ על ישראל לשנות את מדיניותה וגורם נזק לממשלתה הנוכחית. אבל לכשיתממש האיום בלי שישאל שינתה את מדיניותה, זה עלול להיות משחק שאינו סכום אפס, שבו שני הצדדים ניזוקים.

שאלה אחרת לגמרי היא, האם במציאות הנוכחית יש לממשלת ישראל עניין לפעול לקיום משא ומתן יעיל שבסופו הסדר קבע עם הפלסטינים. כבר לפני המשבר הנוכחי היו ספקות כבדים אם ממשלת נתניהו אכן מעוניינת במשא ומתן כזה. היה אפשר להניח, שהרתיעה ממשא ומתן נבעה גם מההערכות בדבר חולשת הרשות, אבל דומה שרתיעה זו נבעה בעיקרה משתי סבות אחרות: הראשונה היא שיקולים פוליטיים פנימיים, כלומר הרצון לשמור על שלמות הקואליציה; הסיבה השנייה היא הערכה של מקבלי ההחלטות, כי הסדר שיענה על דרישותיה של הממשלה הנוכחית אינו אפשרי משום שלא ימצא צד פלסטיני שיסכים לדרישות האלו. ביטוי לרתיעת ממשלת ישראל ממשא ומתן על הסדר הקבע היו היוזמות שהחלו לצוץ בנושא משא ומתן על הסדר ביניים חדש.

עתה, לאחר פרוץ המשבר בעולם הערבי, סביר שנוטיית ישראל תהיה להקשיח את הדרישות, בעיקר בתחום הביטחוני, על סמך התפיסה שההתפתחויות בעולם הערבי מרעות את מצבה הביטחוני של ישראל ומגדילות את סבירותם של תרחישים חמורים. לפי ראייה זאת, במצב כזה ההסדר עם הפלסטינים צריך לכלול הסדרים ביטחוניים הדוקים, שיספקו ערבויות ביטחוניות אמינות. דבר זה עשוי להשפיע למשל על הדרישות לנוכחות ביטחונית של ישראל בבקעת הירדן. בשל אותם שיקולים עלולה להיות גם העדפה ברורה למדיניות של "חכה וראה" בערוץ הפלסטיני. ייתכן אמנם שתהיה תחושה בישראל שנוכח ההתפתחויות באזור ומחוצה לו צריכה להיות יוזמה כלשהי של ישראל בתהליך המדיני, שמטרתה

תהיה להקטין את הלחץ על ישראל, אולם גם במקרה שתהיה חשיבה כזאת, ייתכן מאוד שתהיה נטייה להעדיף את הערוץ הסורי על פני הפלסטיני בשל מורכבותו הקטנה יותר. ישראל נמצאת אפוא במצב שבו ההתפתחויות האחרונות צריכות לחזק את הבנתה שיש לה פרטנר אמין בצד הפלסטיני לניהול משא ומתן ולהסכם, אבל הנסיבות מקשות לתרגם הבנה זו למסקנות אופרטיביות.

הערות

- 1 כך למשל לפי הסקר האחרון שערך המכון PSPR שברמאללה בניהולו של חליל שקאקי בדצמבר 2010, והקיף את הגדה המערבית ורצועת עזה, על השאלה למי תצביע אם יתקיימו עתה בחירות לפרלמנט ברשות הפלסטינית, ענו 44 אחוזים שיצביעו בעד פתח ו-25 אחוזים השיבו שיצביעו בעד החמאס. עוד 11 אחוזים יצביעו בעד מפלגות קטנות השותפות לתפיסה הלאומית החילונית של הפתח. <http://www.pcpsr.org/survey/polls/2010/p38e.html#domestic>
- 2 בסקר של אוניברסיטת אל-נג'אח הביעו 80.1 אחוזים מהמדגם תמיכה במהפכות בעולם הערבי - לפי דו"ח של IMRA מ-28 בפברואר 2011.
- 3 בדוח האחרון של הבנק העולמי מספטמבר 2010 נאמר: "האבטלה המשיכה לרדת בגדה המערבית. ברבעון השני של 2010 לעומת הרבעון השני של 2009 ירדה האבטלה מ-15.9 אחוזים ל-15.2 אחוזים" - <http://siteresources.worldbank.org/INTWESTBANKGAZA/Resources/WorldBankSep2010AHLReport.pdf>. בדוח של ה-IMF (קרבן המטבע הבינלאומית) מספטמבר 2010 נאמר: "התוצר המקומי הגולמי לנפש חזר בשנת 2009 לרמה שהיה בה ב-1994. התמ"ג לנפש גדל ברציפות משנת 2007 והתחזית היא שבשנת 2013 יגיע ל-60 אחוזים מעל הרמה שהיה בה ב-1994". זה נשמע אולי גידול שאינו מרשים במיוחד, אבל זה משמעותי מאוד אחרי הרס הכלכלה הפלסטינית בשנות האינתיפאדה. <http://www.imf.org/external/np/country/notes/wbg.htm>